

Lausuntoyhteenveto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta kansallisille taidelaitoksille ja Kansallisgalleriasta annetun lain 29 §:n muuttamisesta

Lausuntokierros tehtiin lausuntopalvelut.fi –palvelussa, joka oli avoinna 12.10.2021-3.1.2021. Lausuntoa pyydettiin kansallisilta taidelaitoksilta, pääkaupunkiseudun kaupungeilta ja asian kannalta keskeisiltä järjestöiltä.

Espoon kaupunki, Kansallisgalleria, Kuvasto ry, Suomen Taiteilijaseura, Suomen Museoliitto ry, Suomen Kansallisteatteri Osakeyhtiö, Suomen kansallisooppera ja -baletti sr, Suomen Teatterit ry ja valtiovarainministeriö antoivat lausuntonsa. Helsingin kaupunki ilmoitti launnossaan, ettei heillä ole esitykseen lausuttavaa.

Yleisesti ottaen lausunnonantajat pitivät ehdotettuja tavoitetta vahvistaa kansallisten taidelaitosten oikeudellista asemaa kannatettavana. Lisäksi kannatettiin kansallisten taidelaitosten rahoituksen vakauden ja ennakoitavuuden vahvistamista laitosten toiminnan suunnittelussa. Lausunnonantajista valtiovarainministeriö piti ehdotuksen perusteluja liian yleisluontoisina ja katsoi, että jatkotyöskentelyssä perusteluja tulisi tarkentaa. Saaduissa launnoissa todettiin myös, että valtion taide- ja kulttuuribudjettiin lähivuosina kohdistuvan leikkauspaineen näkökulmasta olisi tärkeää, että kansallisten taidelaitosten rahoituksen osalta tehdään tässä vaiheessa kestävä kokonaisratkaisu säädettäväksi ehdotetun lain myötä.

Valtiovarainministeriö toteaa launnossaan, että laki ei sisällä kansallisen taidelaitoksen määritelmää. Lausunnonantajan mukaan epäselväksi jää, onko tulevaisuudessa mahdollista määritellä kansalliseksi taidelaitokseksi ehdotetun kolmen laitoksen lisäksi muita laitoksia. Ehdotuksen jatkovalmistelussa olisi tarkoituksenmukaista arvioida, tulisiko sitä tältä osin täsmentää.

Valtion rahoitus kansallisten taidelaitosten toimintaan osoitetaan nykyisin pääasiassa rahapelitoiminnan tuotoista. Valtiovarainministeriö toteaa launnossaan, että ottaen huomioon rahapelitoiminnan tuottojen merkityksen kansallisten taidelaitosten pääasiallisena rahoituslähteenä, tulee ehdotusta valmistella ja arvioida sekä päättää osana vireillä olevaa rahapelitoiminnan varoihin liittyvää hanketyötä ja hankkeelle asetetussa aikataulussa. Siten ehdotettua uuden lain voimaantuloajankohtaa voidaan pitää liian varhaisena

Esitettyä omaa erillistä rahoitusmuotoa pidettiin kannatettavana. Rahoituksen osalta kuitenkin kiinnitettiin huomiota siihen, että esityksestä tulisi käydä ilmi mistä kaikista eri kokonaisuuksista laitoksille myönnettävä valtion rahoitus jatkossa muodostuu, sekä muu mahdollinen rahoitus. Huomiota kiinnitettiin mm. siihen, että tulisi selvittää onko mm. Kansallisgallerialle ja Suomen kansallisoopperalle ja –baletille myönnettävän vuokra-avustuksen kytkeminen jollakin tavalla laissa säädettyyn rahoitukseen mahdollista nykyisen Senaatti-kiinteistölle maksettavan vuokra-avustuksen sijaan. Lisäksi todettiin, että kansallisten taidelaitosten rahoituksen vakauden tulee jatkossa perustua ensisijaisesti valtion rahoitukseen, eikä tapahtua osittain kuntien kustannuksella.

Rahoitussuunnitelmia, joissa sovittaisiin lisäksi alustavasti toiminnan toteuttamiseen liittyvästä määrärahasosta neljäksi vuodeksi, pidettiin hyvänä rahoituksen ennakoitavuuden ja pitkäjänteisyyden varmistamiseksi. Valtiovarainministeriö korosti launnossaan, että neljävuotisen rahoituksen osalta sopimukset eivät voi valtion osalta olla sitovia eivätkä eduskunnan budjettivaltaa heikentäviä. Valtion talousarvioon otetaan arviot vuotuisista tuloista ja määrärahat vuotuisiin menoihin ja eduskunta päättää valtion talousarviosta vuosittain.

Kustannustason tarkistamiseen liittyvää ehdotusta kannatettiin lähtökohtaisesti. Rahoituksen kytkemistä kustannustason kehitykseen pidettiin tärkeänä, koska siten varmistetaan riittävä rahoitus laitoksille määritettyjen tehtävien hoitamiseksi. Valtiovarainministeriö kuitenkin huomauttaa, että vaikutusarviointi ei sisällä

arviota indeksitarkistuksen vaikutuksesta valtion menoihin esimerkiksi viiden tai kymmenen vuoden aikajaksolle. Ehdotuksen jatkovalmistelussa olisi tarpeen arvioida ja selostaa kaikki vaikutukset julkiseen talouteen mukaan lukien myös mahdollisen indeksitarkistuksen vaikutukset.

Myös Kansallisgallerian ja Valtion taideteostoimikunnan rahoituksen tasoon kiinnitettiin huomiota joissakin lausunnoissa. Esityksen mukaan Kansallisgallerian ja Valtion taideteostoimikunnan kokoelmien kartuttamiseen tarkoitettu määräraha jää vastedeskin erillisenä määrärahanaan valtion talousarvion. Tästä johtuen katsottiin, että ostovoiman vähentyy vuosi vuodelta, mikäli kokoelmien kartuttamisen hankintabudjetti pysyy samana tai jopa laskee. Valtion taideteostoimikunnalla on niin ikään keskeinen rooli alati kasvavan ja kehittyvän julkisen taiteen sektorin merkittävänä toimijana. Myös Valtion Taideteostoimikunnan kokoelmateosten digitaaliseen saatavuuteen kiinnitettiin huomiota, koska materiaalin digitaalinen käyttö on lisääntynyt. Tästä johtuen esitettiin harkittavaksi, että korvaukset materiaalin käytöstä lisätään Kansallisgalleriasta annetun lain 29 §:n määrärahaan.

Valtiovarainministeriö kiinnitti lausunnossaan huomiota lisäksi arvonlisäverojen korvaamiseen kansallisille taidelaitoksille. Ehdotuksen mukaan kansallisille taidelaitoksille korvattaisiin muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin sisältyvien arvonlisäverojen osuus aiheutuneista kustannuksista ja korvaus tarkistettaisiin vuosittain viimeksi toteutuneen arvonlisäkertymän perusteella. Momentin säännös koskisi käytännössä vain Kansallisgalleriaa. Valtiovarainministeriö katsoi, että jatkovalmistelussa olisi tarpeen arvioida aiheuttaako esitys valtiolle menolisäyksiä vai onko nykyinen Kansallisgallerian ALV-taso niin vakiintunut, että sen arvioidaan pysyvän saman tasoisena seuraavat viisi tai kymmenen vuotta lain voimaantulosta.